

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
СТОМАТОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра хірургічної стоматології та клінічних дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан стоматологічного факультету

Євген КОСТЕНКО
доктор медичних наук,
професор закладу вищої освіти
«30» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 36. «Фтизіатрія»

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	221 Стоматологія
Освітня програма	Стоматологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська, англійська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Фтизіатрія**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **22 «Охорона здоров'я»** спеціальності **221 «Стоматологія»** освітньої програми «**Стоматологія**». Ужгород: УжНУ, 2023.26 с.

Укладачі: Головацький Т. А., доцент, к. мед. наук
Александрович Т. А., доцент, к. мед. наук
Гема-Багіна Н. М., доцент, к. мед. наук

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін
протокол № 13 від «15» червня 2023р.

Завідувач кафедри доц. Наталія ГЕМА-БАГИНА

Схвалено науково-методичною комісією стоматологічного факультету
протокол № 11 від «30» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії проф. Оксана КЛІТИНСЬКА

© Кафедра хірургічної стоматології та клінічних дисциплін, 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма Навчання	Заочна форма Навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	5-й	-
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1,5	10-й	-
	Лекції:	
	10	-
	Практичні (семінарські):	
	48	-
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	32	-

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: набуття загальних та фахових компетенцій для досягнення програмних результатів навчання з туберкульозу на основі знань з анатомії людини, нормальної фізіології, гістології, цитології та ембріології, біологічної та біоорганічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, патоморфології, патофізіології, фармакології, радіології, хірургії в тому числі онкології та нейрохірургії, внутрішньої медицини, загальної медичної підготовки.

Формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря-стоматолога в галузі охорони здоров'я, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів захворювань, невідкладних станів та захворювань, що потребують особливої тактики ведення пацієнтів; лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, втручань та/або здійснення інновацій, та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.
- ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 10. Здатність спілкуватись іноземною мовою.
- ЗК 11. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 14. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності спеціальності:

- ФК1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.
- ФК2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.
- ФК3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
- ФК7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.
- ФК8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.
- ФК11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.
- ФК14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.
- ФК15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.
- ФК 18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Фтизіатрії» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 4. Латинська мова та медична термінологія
- ОК 7. Загальна та оральна біологія
- ОК 09. Медична хімія
- ОК 10. Біологічна та біоорганічна хімія
- ОК 11. Медична біохімія
- ОК 12. Анатомія людини
- ОК 13. Гістологія, цитологія та ембріологія
- ОК 14. Фізіологія
- ОК 15. Мікробіологія, вірусологія та імунологія
- ОК 16. Клінічна анатомія та оперативна хірургія
- ОК 17. Пропедевтика внутрішньої медицини
- ОК 19. Патоморфологія
- ОК 20. Патофізіологія
- ОК 21. Фармакологія
- ОК 26. Внутрішня медицина (у тому числі інфекційні хвороби та епідеміологія, клінічна фармакологія)
- ОК 27. Хірургія (у тому числі онкологія та нейрохірургія)
- ОК 29. Основи радіології і методи інструментальної діагностики
- ОК 40. Загальна медична підготовка

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Фтизіатрія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.	ПРН 2
Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні), пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань.	ПРН 3
Визначати остаточний клінічний діагноз, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.	ПРН 4
Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, обмеження інформації та часу.	ПРН 5

Визначати тактику ведення стоматологічного хворого за соматичної патології шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами	ПРН 10
Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу.	ПРН 13
Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.	ПРН 14
Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.	ПРН 16
Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.	ПРН 17
Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.	ПРН 18
Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.	ПРН 19
Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.	ПРН 20
Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу для різних верств населення та в різних умовах.	ПРН 21
Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу.	ПРН 23

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Фтизіатрія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:	ПРН 2
знати:	ПРН 3
- визначити клінічні форми туберкульозу;	ПРН 4
- сформулювати клінічний діагноз відповідно до класифікації;	ПРН 5
- визначити фактори ризику виникнення туберкульозу;	ПРН 10
- пояснювати значення бактеріоскопічних і бактеріологічних методів дослідження харкотиння;	ПРН 13
- пояснювати основні принципи лікування хворих на туберкульоз і визначити критерії їх вилікування;	ПРН 14
- використовувати принципи диспансеризації осіб з групи ризику захворювання на туберкульоз та принципи профілактики туберкульозу.	ПРН 16
вміти:	ПРН 17
- планувати схему обстеження та обстежувати хворого на туберкульоз;	
- проводити туберкулінодіагностику, оцінювати результати;	
- проводити забір мокротиння, оцінювати результати;	

- аналізувати отримані дані клінічного, бактеріологічного, променевого, імунологічного обстеження;	ПРН 18
- проводити диференціальну діагностику туберкульозу з іншими легеневиими та поза легеневиими захворюваннями;	ПРН 19
- визначати режими лікування хворих з різними клінічними формами туберкульозу.	ПРН 20
- надавати невідкладну допомогу при легеневій кровотечі.	ПРН 21
	ПРН 23

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання при вивченні дисципліни

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи лекцію, з навчальної або методичної літератури у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення.

Репродуктивний метод. Застосування вивченого на основі зразка, моделі діяльності або загальноприйнятих підходів під час практичних занять. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи доцільні джерела й засоби під час лекційних і практичних занять, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, наводить систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Здобувачі ступеня магістр стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Пошуковий, або евристичний метод. Використовується в тій чи іншій мірі у всіх формах навчальних занять та під час індивідуальної чи самостійної роботи студента. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань, в визначених випадках під керівництвом лектора, або на основі наведених прикладів і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над навчально-методичною літературою.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри, наприклад, об'єму та інтенсивності фізичного навантаження, виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- тести;
- ситуаційні задачі;
- виконання письмових завдань;
- відповіді на теоретичні питання на заняттях;
- демонстрація практичних навичок;
- групові завдання з використанням імітаційних ігор на заняттях;
- презентації результатів виконаних завдань;

- співбесіда за результатами самостійної роботи;
- залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточ

ного контролю: індивідуальне усне опитування, тестовий контроль (I-II рівня), вирішення ситуаційних задач, письмовий теоретичний контроль, виконання індивідуальних та групових навчальних завдань.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (письмово, усно).

Форма і вид підсумкового семестрового контролю: залік.

Семестр	Вид підсумкового контролю	Форма підсумкового контролю
10-й	залік	усно

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 5.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота Т11	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
6	6	6	6	6	6	6	6	40	100
T9	T10	-	-	-	-	-	-		
6	6	-	-	-	-	-	-		

T1, T2 ... T10 – теми

Таблиця 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота Т24	Сума
T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5		
T20	T21	T22	T23	-	-	-	-		
5	5	5	5	-	-	-	-		

T12, T13 ... T23 – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни таблиця 5.2., 5.3.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	10	30	12	24
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	20	-	24
Виконання завдань самостійної роботи	-	10	-	12
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Разом	11	100	13	100

Критерії модульного поточного оцінювання

Поточне модульне оцінювання проводиться шляхом проведення тестового контролю знань на заняттях, опитування студентів під час занять, виконання практичних індивідуальних і групових навчальних завдань, перевірки конспектів лекцій та домашніх завдань, аналізу відвідування та відробок пропущених занять. В ході поточного контролю, за кожен вид навчальної роботи студент отримує оцінку за національною чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), яка потім переводиться у рейтингові бали. При оцінюванні засвоєння матеріалу кожного заняття модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою з використанням таких критеріїв оцінювання.

Оцінка «**відмінно**» виставляється за умови, якщо студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує тестові і ситуаційні задачі, а також виконує практичні завдання будь-якого рівня складності.

Оцінка «**добре**» виставляється, якщо студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно і систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «**задовільно**» ставиться студентові на основі знання всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; частково вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи

складнощі в ряді простих випадків; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені прості запитання відповідає вірно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і уміння студента є нижчими за критерії задовільної оцінки.

У робочій програмі був застосований такий принцип конвертації традиційної системи оцінювання в бали (таблиця 5.4):

Таблиця 5.4. Конвертація традиційної системи оцінювання в бали:

Традиційна оцінка	Конвертація у бали	
«5»	5	6
«4»	4	4,5
«3»	3	3
«2»	2 (1 бал за знання та 1 бал – за присутність на занятті)	1,5 (1 бал за знання та 0,5 бал – за присутність на занятті)

Відробка пропущених практичних занять здійснюється згідно графіка відробок у визначений час в чергових викладачів. При цьому потрібно показати написаний від руки конспект з пропущеної теми, пройти тестовий контроль та усно відповісти на поставлені питання, виконати практичне завдання, визначене викладачем (напр., продемонструвати певний метод клінічного обстеження пацієнта).

Оцінювання самостійної роботи студентів:

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому та підсумковому модульному контролі.

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не більше 1 бал. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність (таблиця 5.5):

Таблиця 5.5. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
1	Студент повною мірою розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, вільно оперує поняттями і науковою термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і здатний аргументовано її доводити.
0,75	Загалом матеріал самостійної роботи викладений достатньо повно, але студент припускається певних помилок при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, трапляються неточності, деякі питання розкриті неповністю.
0,5	Студент неповністю розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, слабо розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно, непослідовно.
0,25	Виконана робота виглядає нашвидку зробленою чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості, нерозуміння теми або невідповідність викладеного матеріалу передбаченій темі для самостійного опрацювання.

Таким чином, оцінка за модульне поточне оцінювання складається з оцінок за тестовий контроль на заняттях (0-2 балів), усної відповіді на теоретичні питання, оцінок за

виконання практичних індивідуальних та групових завдань (0-2-3 балів), самостійної роботи студента (0-1 балів). Максимальна оцінка за модульне поточне оцінювання складає 5 чи 6 балів та 60 балів за 10 занять в 1 модулі та 12 занять в 2 модулі.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий модульний контроль з дисципліни проводиться у вигляді заліку наприкінці 10-го семестру навчання і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці 5.1.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі заліку, що передбачено робочим навчальним планом.

Під час проведення заліку керуються наступними критеріями оцінок:

90-100 балів (А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

82-89 балів (В) заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

74-81 бал (С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

64-73 бали (D) заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

60-63 бали (E) заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

35-59 балів (FX) виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.
- менше 35 балів (F) – виставляється студенту, який:
  - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
  - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
  - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Перезарахування результатів навчання, здобутих у неформальній освіті

Відповідно до чинного законодавства України та Положення про порядок визнання в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» результатів навчання, здобутих у неформальній освіті (від 03 березня 2020 р., <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/22966>) здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті. Визнання таких результатів можливо тільки для навчальних дисциплін, які починають викладатися із другого семестру.

Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті, можливо якщо такі відповідають вимогам освітньої програми щодо формування запланованих компетентностей. Загалом за період навчання результати навчання в неформальній освіті можуть бути зараховані в обсязі не більше 10% загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою.

Види неформальної освіти, результати яких можуть бути перезараховані: тематичні удосконалення, вебінари, курси, стажування, практики, тренінги, майстер-класи (ворк-шопи), організовані на платформах «Prometheus», «Coursera», закладів вищої освіти та офіційних провайдерів БПР, визнаних МОЗ України, участь у наукових форумах та конференціях, публікації у фахових наукових виданнях та виданнях, включених до наукометричних баз «Scopus» та «Web of Science». Тематика вказаних заходів та активності повинна відповідати змісту робочої програми (тематичні плани лекцій та практичних/семінарських занять).

Процедура визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті проводиться комісійно. Для цього здобувач вищої освіти не пізніше 30 календарних днів до завершення семестру (в якому вивчається навчальна дисципліна, щодо якої бажає провести перезарахування результатів навчання) подає до деканату факультету відповідну заяву та документи, які підтверджують факт отримання неформальної освіти (сертифікат, посвідчення, свідоцтво, освітні програми тощо). Відповідно до отриманої заяви деканат утворює предметну комісію у складі гаранта освітньої програми, завідувача відповідної профільної кафедри та науково-педагогічних працівників, які викладають відповідну навчальну дисципліну. Комісія формує висновок щодо обсягів кредитів ЄКТС, можливих для перезарахування та надає його керівництву факультету та на профільну кафедру, відповідно до Положення про порядок визнання в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» результатів навчання.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Фтизіатрія

Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії. Методика обстеження хворого на туберкульоз

Конкретні цілі:

- Визначити фактори ризику захворювання на туберкульоз.
- Визначити особливості туберкульозу на сучасному етапі.
- Аналізувати основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу (інфікованість, захворюваність, смертність).
- Визначити особливості збудника туберкульозу.

- Визначити шляхи зараження туберкульозом.
- Визначити категорії населення з групи підвищеного ризику захворювання на туберкульоз.
- Визначити клінічні ознаки туберкульозу.
- Визначити роль бактеріоскопічних і бактеріологічних методів дослідження харкотиння.
- Аналізувати основні рентгенологічні синдроми у клініці туберкульозу.
- Визначити алгоритм дій лікарів закладів загальної лікарської мережі щодо виявлення туберкульозу при звертанні пацієнтів за допомогою.
- Пояснювати цілі туберкулінодіагностики.
- Аналізувати результати проби Манту з 2 ТО ППД-Л.
- Пояснювати поняття «віраж» туберкулінової проби та його значення для ранньої діагностики туберкульозу.

Тема 1. Визначення туберкульозу як хвороби. Епідеміологія туберкульозу. Збудник туберкульозу, його властивості. Шляхи зараження туберкульозом.

Визначення туберкульозу як захворювання. Фактори ризику захворювання на туберкульоз.

Основні епідеміологічні показники (інфікованість, захворюваність, хворобливість, смертність). Епідеміологія туберкульозу у світі та Європейському регіоні. Поширеність туберкульозу в країнах із різним рівнем економічного розвитку. Боротьба з туберкульозом у світі та Європейському регіоні. Досягнення у боротьбі з туберкульозом. Основні виклики у боротьбі з туберкульозом. Наступні кроки щодо боротьби та ліквідації туберкульозу.

Епідеміологія та контроль над туберкульозом в Україні. Фактори ризику захворювання на туберкульоз. Патоморфоз туберкульозу.

Збудник туберкульозу, морфологічна будова, властивості. Види мікобактерій туберкульозу (МБТ) та їх епідеміологічне значення. Мінливість МБТ (L-форми, фільтрівні форми; персистенція, реверсія). Хіміорезистентні МБТ та їх клінічне значення. Атипові мікобактерії. Стійкість МБТ у навколишньому середовищі. Джерела туберкульозної інфекції. Виділення мікобактерій у навколишнє середовище. Шляхи зараження туберкульозом.

Тема 2. Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз. Клінічний розбір хворого.

Шляхи і методи виявлення туберкульозу. Категорії населення з підвищеним ризиком захворювання на туберкульоз.

Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз: скарги, анамнез захворювання, перебіг, епідеміологічний анамнез, перенесені захворювання, умови праці та побуту; фізикальні методи обстеження: значення пальпації, перкусії та аускультатії в обстеженні хворого на туберкульоз; діагностичне значення змін у загальному аналізі крові у хворих на туберкульоз легень.

Тема 3. Мікробіологічна діагностика туберкульозу.

Мікробіологічна діагностика: методи бактеріоскопічного, бактеріологічного і біологічного виявлення МБТ, значення їх результатів для діагностики туберкульозу. Прискорені методи виявлення МБТ: ВАСТЕК, імуноферментний аналіз, полімеразноланцюгова реакція (ПЛР). Визначення чутливості МБТ до протитуберкульозних препаратів.

Тема 4. Рентгенологічна діагностика туберкульозу. Методи рентгенологічного дослідження у клініці фтизіатрії.

Методи рентгенологічного обстеження хворого на туберкульоз органів дихання і внутрішнього грудних лімфатичних вузлів (рентгено-, томо-, і флюорографія, комп'ютерна томографія, рентгеноскопія).

Тема 5. Рентгенологічні синдроми туберкульозу.

Рентгенологічні синдроми: ураження кореня легень, дисемінації, інфільтрації, круглястої тіні, порожнини, фіброзу. Клінічні форми туберкульозу легень у рентгенологічному зображенні.

Групи населення («декретовані» контингенти), які підлягають обов'язковому щорічному флюорографічному обстеженню.

Тема 6. Туберкулінодіагностика.

Цілі туберкулінодіагностики. Поняття про туберкулін. Проба Манту з 2 ТО ППД-Л: показання, техніка проведення, оцінка її результатів. Поняття про «віраж» туберкулінової проби. Диференціальна діагностика після вакцинного та інфекційного імунітету.

Змістовий модуль 2. Лікування та профілактика туберкульозу

Конкретні цілі:

- Пояснювати основні принципи лікування хворого на туберкульоз.
- Визначити побічні дії протитуберкульозних препаратів та заходи їх профілактики.
- Визначити стандартні режими антимікобактеріальної терапії залежно від категорії лікування.
- Визначити види медикаментозної резистентності МБТ.
- Визначити критерії вилікування хворих на туберкульоз.
- Визначити показання та протипоказання до вакцинації/ревакцинації БЦЖ.
- Описувати ускладнення вакцинації (ревакцинації) БЦЖ.
- Визначити критерії, за якими визначають епідемічну небезпеку осередків туберкульозної інфекції.
- Описувати комплекс профілактичних заходів в осередках туберкульозної інфекції.

Тема 7. Загальні принципи лікування хворого на туберкульоз. Антимікобактеріальні препарати.

Загальні принципи антимікобактеріальної терапії: комплексність, скомбінованість, контрольованість, двофазність лікування, тривалість і безперервність, індивідуальний підхід, етапна послідовність, безоплатність.

Тема 8. Стандартні режими лікування хворого на активний туберкульоз.

Протитуберкульозні препарати: класифікація, дози, методи і кратність введення в організм хворого. Дія протитуберкульозних препаратів. Побічні реакції на антимікобактеріальні препарати, їх запобігання та методи усунення. Бактеріологічні засади лікування хворого. Категорії лікування хворих на туберкульоз. Стандартні режими лікування хворого на активний туберкульоз.

Тема 9. Хіміорезистентний туберкульоз.

Хіміорезистентний туберкульоз: клінічні прояви та лікування хворого на туберкульоз із медикаментозною резистентністю (DOTS-плюс програма).

Проведення DOTS-терапії в амбулаторних умовах.

Критерії вилікування хворого на туберкульоз.

Тема 10. Профілактика туберкульозу.

Профілактика туберкульозу. Соціальна профілактика.

Інфекційний контроль. Складові інфекційного контролю: адміністративний контроль, контроль за станом повітря закритих приміщень, індивідуальний захист органів дихання.

Санітарна профілактика, її завдання. Поняття про осередок туберкульозної інфекції. Категорії осередків за ступенем епідеміологічної небезпеки, критерії її визначення. Робота в осередку туберкульозної інфекції з профілактики туберкульозу.

Вакцинація БЦЖ і БЦЖ-М, ревакцинація БЦЖ. Вакцина БЦЖ і БЦЖ-М. техніка вакцинації та ревакцинації. Протипоказання до вакцинації БЦЖ. Показання до вакцинації БЦЖ-М. Ревакцинація БЦЖ та протипоказання до неї. Оцінка місцевих реакції організму на введення вакцини. Ускладнення протитуберкульозних щеплень.

Хіміопрофілактика туберкульозу: показання, методика проведення.

Тема 11. Підсумковий модульний контроль №1

Змістовий модуль 3. Клінічна класифікація туберкульозу. Первинні форми туберкульозу. Ускладнення первинних форм туберкульозу.

Конкретні цілі:

- Аналізувати основні розділи клінічної класифікації туберкульозу і формулювати клінічний діагноз відповідно до класифікації.
- Визначити анамнестичні, клініко-рентгенологічні, лабораторні дані, на підставі яких діагностують первинні форми туберкульозу.
- Встановлювати діагноз первинних форм туберкульозу на підставі анамнестичних, клініко-рентгенологічних, лабораторних даних.
- Визначати ускладнення первинних форм туберкульозу.

Тема 12. Клінічна класифікація туберкульозу.

Принципи побудови класифікації туберкульозу. Розділи класифікації: тип туберкульозного процесу, основні клінічні форми, характеристика туберкульозного процесу і його ускладнення, клінічна та диспансерна категорії обліку хворого, ефективність лікування хворих на туберкульоз, наслідки туберкульозу. Формування діагнозу туберкульозу згідно з класифікацією.

Тема 13. Туберкульоз невстановленої локалізації.

Морфологічна основа туберкульозу невстановленої локалізації. Клінічні прояви, перебіг. Лікування.

Тема 14. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів.

Класифікація внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Клініко-рентгенологічні форми туберкульозного бронхоаденіту: інфільтративна, туморозна, «мала». Патогенез, патоморфологія, клініка, перебіг. Лікування. Наслідки.

Тема 15. Первинний туберкульозний комплекс. Ускладнення первинних форм туберкульозу.

Патогенез і патоморфологія первинного туберкульозного комплексу. Клінічні прояви, перебіг, діагностика. Диференціальна діагностика з неспецифічною пневмонією. Лікування. Наслідки.

Залишкові зміни після перенесених локальних форм первинного туберкульозу та їх значення для виникнення вторинних форм туберкульозу.

Ускладнення туберкульозу внутрішньогрудних лімфатичних вузлів (ателектаз, гематогенна або лімфо-гематогенна дисемінація, плеврит) та первинного туберкульозного комплексу (ателектаз, специфічне ураження бронхів, бронхонодулярна нориця, гематогенна або лімфо-гематогенна дисемінація, плеврит, розпад і утворення первинної каверни), діагностика, лікування.

Змістовий модуль 4. Вторинні форми туберкульозу (легеневого та поза легеневого). Ускладнення вторинних форм туберкульозу, що потребують надання невідкладної допомоги.

Конкретні цілі:

- Встановлювати діагноз туберкульозу (вторинні форми) на підставі анамнестичних, клініко-рентгенологічних, лабораторних даних.
- Формулювати клінічний діагноз вторинних форм згідно з класифікацією.
- Призначати комплексну терапію хворим на вторинні форми туберкульозу.
- Визначати ускладнення вторинних форм туберкульозу.
- Надавати екстренну допомогу при невідкладних станах у хворих на туберкульоз.
- Аналізувати особливості лікування хворих на туберкульоз легень, поєднаного з ВІЛ-

інфекцією.

- Призначати план обстеження пацієнта для діагностики туберкульозу слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток.

Тема 16. Дисемінований туберкульоз легень.

Патогенез і патоморфологія дисемінованого туберкульозу легень. Клінічні варіанти перебігу (гострий, підгострий, хронічний) та їх рентгенологічні ознаки. Клініка, діагностика. Лікування. Наслідки.

Тема 17. Міліарний туберкульоз.

Патогенез і патоморфологія міліарного туберкульозу. Клінічні варіанти. Діагностика. Лікування. Наслідки.

Тема 18. Туберкульоз нервової системи і мозкових оболонок.

Патогенез і патоморфологія туберкульозу нервової системи і мозкових оболонок. Клініка. Туберкульозний менінгіт. Спинномозкова пункція та інтерпретація результатів дослідження цереброспінальної рідини. Лікування. Наслідки. Прогноз.

Тема 19. Вогнищевий та інфільтративний туберкульоз легень. Казеозна пневмонія.

Патогенез, патоморфологія, клініка і перебіг вогнищової і інфільтративної форм туберкульозу. Причини прогресування вогнищового, інфільтративного туберкульозу з негоспітальною пневмонією.

Причини розвитку казеозної пневмонії, особливості її перебігу. Лікування. Наслідки.

Тема 20. Фіброзно-кавернозний та циротичний туберкульоз легень. Туберкульозний плеврит (в тому числі емпієма).

Причини формування фіброзно-кавернозного туберкульозу легень. Синдроми, рентгенологічні ознаки фіброзно-кавернозного та циротичного туберкульозу легень. Лікування. Наслідки.

Туберкульозний плеврит (в тому числі емпієма). Патогенез, патоморфологія, клініка, діагностика, лікування, наслідки. Показання до плевральної пункції, методика її проведення. Наслідки.

Тема 21. Діагностика і лікування ускладнень туберкульозу, що потребують невідкладної лікарської допомоги: легенева кровотеча, спонтанний пневмоторакс.

Патогенез, клініка, діагностика і принципи лікування кровохаркання, легеневої кровотечі, спонтанного пневмотораксу. Надання екстреної допомоги при легеневій кровотечі, спонтанному пневмотораксі.

Тема 22. Туберкульоз щелепно-лицевої локалізації: клініка, діагностика, особливості лікування хворих на туберкульоз слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток.

Патогенез, патоморфологія і класифікація туберкульозу слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток. Основні клінічні прояви. Лікування. Наслідки.

Змістовий модуль 5. Туберкульоз легень у поєднанні з іншими захворюваннями. Організація медичної допомоги хворим на туберкульоз.

Конкретні цілі:

- Призначити діагностичне обстеження хворим на туберкульоз для виявлення ВІЛ-інфекції.
- Призначити діагностичне обстеження хворим з ВІЛ-інфекцією для виявлення туберкульозу.
- Визначити завдання протитуберкульозних диспансерів.
- Визначити категорії диспансерного обліку.

Тема 23. Туберкульоз у хворих на ВІЛ-інфекцію. Організація медичної допомоги хворим на туберкульоз.

Причини розвитку туберкульозу у хворих з ВІЛ-інфекцією. Епідеміологія. Клінічна картина. Діагностика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих; діагностика ВІЛ-інфекції у хворих на туберкульоз. Лікування туберкульозу у хворих з ВІЛ-інфекцією. Профілактика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих осіб.

Рівні надання медичної допомоги протитуберкульозними установами. Завдання протитуберкульозного диспансеру, методи й організація його роботи. Категорії диспансерного обліку. Раннє, своєчасне, несвоєчасне і пізнє виявлення туберкульозу. Участь медичних працівників у виявленні туберкульозу.

Тема 24. Підсумковий модульний контроль №2.

6.2. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
		Форма навчання:				
		Усього	у тому числі			
лекції	практичні		лабораторні	індивідуальні	самостійна	
Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії. Методика обстеження хворого на туберкульоз						
1.	Визначення туберкульозу як хвороби. Епідеміологія туберкульозу. Основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу. Збудник туберкульозу, його властивості. Шляхи зараження туберкульозом.	6	2	2		2
2.	Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз. Клінічний розбір хворого.	4,5	0,5	2		2
3.	Мікробіологічна діагностика туберкульозу.	4,5	0,5	2		2
4.	Рентгенологічна діагностика туберкульозу. Методи рентгенологічного дослідження у клініці фтизіатрії.	4,5	0,5	2		2
5.	Рентгенологічні синдроми туберкульозу.	4		2		2
6.	Туберкулінодіагностика.	4,5	0,5	2		2
Змістовий модуль 2. Лікування та профілактика туберкульозу						
7.	Загальні принципи лікування хворих на туберкульоз. Антимікобактеріальні препарати.	4	1	2		1
8.	Стандартні режими лікування хворих на активний туберкульоз.	3		2		1
9.	Хіміорезистентний туберкульоз.	3		2		1
10.	Профілактика туберкульозу.	4	1	2		1
11.	Підсумковий модульний контроль №1	4		2		2
Змістовий модуль 3. Клінічна класифікація туберкульозу. Первинні форми туберкульозу. Ускладнення первинних форм туберкульозу						
12.	Клінічна класифікація туберкульозу.	4	1	2		1
13.	Туберкульоз невстановленої локалізації.	4	1	2		1
14.	Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів.	3		2		1
15.	Первинний туберкульозний комплекс. Ускладнення	3		2		1

	первинних форм туберкульозу.						
Змістовий модуль 4. Вторинні форми туберкульозу (легеневого та позалегеневого). Ускладнення вторинних форм туберкульозу, що потребують надання невідкладної допомоги							
16.	Дисемінований туберкульоз легень.	3,5	0,5	2			1
17.	Міліарний туберкульоз.	3		2			1
18.	Туберкульоз нервової системи і мозкових оболонок.	3		2			1
19.	Вогнищевий та інфільтративний туберкульоз легень Казеозна пневмонія.	3,5	0,5	2			1
20.	Фіброзно-кавернозний та циротичний туберкульоз легень. Туберкульозний плеврит (в тому числі емпієма).	3		2			1
21.	Діагностика і лікування ускладнень туберкульозу, що потребують невідкладної лікарської допомоги: легенева кровотеча, спонтанний пневмоторакс.	3,5	0,5	2			1
22.	Туберкульоз щелепно-лицевої локалізації: клініка, діагностика, особливості лікування хворих на туберкульоз слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток.	3,5	0,5	2			1
Змістовий модуль 5. Туберкульоз легень у поєднанні з іншими захворюваннями. Організація медичної допомоги хворим на туберкульоз							
23.	Туберкульоз у хворих на ВІЛ-інфекцію. Організація медичної допомоги хворим на туберкульоз.	3		2			1
24.	Підсумковий модульний контроль №2	4		2			2
Разом за семестр		90	10	48			32

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість
		Годин Денна
1	Визначення туберкульозу як хвороби. Епідеміологія туберкульозу. Основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу. Збудник туберкульозу, його властивості. Шляхи зараження туберкульозом.	2
2	Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз. Клінічний розбір хворого.	2
3	Мікробіологічна діагностика туберкульозу.	2
4	Рентгенолічна діагностика туберкульозу. Методи рентгенологічного дослідження у клініці фтизіатрії.	2
5	Рентгенологічні синдроми туберкульозу.	2
6	Туберкулінодіагностика.	2
7	Загальні принципи лікування хворих на туберкульоз. Антимікобактеріальні препарати.	2
8	Стандартні режими лікування хворих на активний туберкульоз.	2
9	Хіміорезистентний туберкульоз.	2
10	Профілактика туберкульозу.	2
11	Підсумковий модульний контроль №1	2
12	Клінічна класифікація туберкульозу.	2
13	Туберкульоз невстановленої локалізації.	2
14	Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів.	2
15	Первинний туберкульозний комплекс. Ускладнення первинних форм туберкульозу.	2

16	Дисемінований туберкульоз легень.	2
17	Міліарний туберкульоз.	2
18	Туберкульоз нервової системи і мозкових оболонки.	2
19	Вогнищевий та інфільтративний туберкульоз легень. Казеозна пневмонія.	2
20	Фіброзно-кавернозний та циротичний туберкульоз легень. Туберкульозний плеврит (в тому числі емпієма).	2
21	Діагностика і лікування ускладнень туберкульозу, що потребують невідкладної лікарської допомоги: легенева кровотеча, спонтанний пневмоторакс.	2
22	Туберкульоз щелепно-лицевої локалізації: клініка, діагностика, особливості лікування хворих на туберкульоз слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток.	2
23	Туберкульоз у хворих на ВІЛ-інфекцію. Організація медичної допомоги хворим на туберкульоз.	2
24	Підсумковий модульний контроль №2	2
	Разом	48

6.4. Теми лекційних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Визначення туберкульозу як хвороби. Епідеміологія туберкульозу. Основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу. Збудник туберкульозу, його властивості. Шляхи зараження туберкульозом.	2
2	Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз. Мікробіологічна діагностика туберкульозу. Рентгенологічна діагностика туберкульозу. Методи рентгенологічного дослідження у клініці фтизіатрії. Рентгенологічні синдроми туберкульозу. Туберкулінодіагностика.	2
3	Загальні принципи лікування хворих на туберкульоз. Антимікобактеріальні препарати. Стандартні режими лікування хворих на активний туберкульоз. Хіміорезистентний туберкульоз. Профілактика туберкульозу.	2
4	Клінічна класифікація туберкульозу. Туберкульоз невстановленої локалізації. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Первинний туберкульозний комплекс. Ускладнення первинних форм туберкульозу.	2
5	Дисемінований туберкульоз легень. Міліарний туберкульоз. Туберкульоз нервової системи і мозкових оболонок. Вогнищевий та інфільтративний туберкульоз легень. Казеозна пневмонія. Фіброзно-кавернозний та циротичний туберкульоз легень. Туберкульозний плеврит (в тому числі емпієма). Діагностика і лікування ускладнень туберкульозу, що потребують невідкладної лікарської допомоги: легенева кровотеча, спонтанний пневмоторакс. Туберкульоз щелепно-лицевої локалізації: клініка, діагностика, особливості лікування хворих на туберкульоз слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток.	2
	Разом	10

6.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка, у тому числі заповнення робочих зошитів, та оволодіння практичними навичками.	26
2	Курація пацієнта з письмовим обґрунтуванням діагнозу	2
3	Підготовка до підсумкового контролю	4
Разом за модуль		32

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Згідно договору з ТОВ «Prevention hospital», ТОВ «Prevention», ТОВ «Prevencia»
Адреса (м. Ужгород, вул. Східна 4-1).

Матеріально-технічне забезпечення:
Поліклінічно-діагностичне відділення

Кабінет №4 (площа 16,8 м²)

Обладнаний:

1. Апарати для вимірювання артеріального тиску (Boso medicus control, Veca healthlife, F artery) – 2 шт.
2. Фонендоскопи (Rossmax, Vega) – 2 шт.
3. Термометри медичні скляні рідинні, без ртуті Paramed – 5 шт.
4. Пульсоксиметри Pulse Oximete – 2 шт
5. Стіл офісний – 1шт
6. Стільці офісні – 10 шт
7. Кушетка – 1 шт
8. Шафа – 2.
9. Комп'ютер персональний (монітор, системний блок, клавіатура).
10. Ноутбук (типу №1) Lenovo V15.
11. Принтер Samsung SCX-3400.
12. Сантиметрова стрічка.
13. Ростомір.
14. Вага електронна.
15. Навчальний манекен дорослий.

Кабінет №6 (площа 18,6 м²).

Обладнаний:

1. Електрокардіографи Schiller AT-10 plus, Neaco. – 2 шт
2. Кушетка – 2 шт
3. Маніпуляційний столик – 2 шт
4. Стіл офісний – 2 шт
5. Стільчик офісний – 2 шт
6. Стільчик для забору крові – 1 шт
7. Холодильник – 1 шт

Кабінет№3 (площа 16,8 м2)

Обладнаний:

1. Результати ультразвукового дослідження органів (набір ультрасонограм в електронному вигляді), консультативні заключення: щитоподібної залози, легень, гепатопанкреатобіліарної зони, селезінки, лімфатичних вузлів, сечового міхура, нирок, судин верхніх та нижніх кінцівок, шиї, серця продемонстровано на апараті «Versana balance VA», 2021 рік, використовуючи конвексійний, абдомінальний датчик, секторний, вагінальний – 1 шт.
2. Кушетка – 1 шт
3. Стіл офісний – 1 шт
4. Шафа – 1 шт
5. Стільці офісні – 3 шт
6. Комп'ютер персональний (монітор, системний блок, клавіатура).

Кабінет№5 (площа 16,8 м2)

Обладнаний:

1. Результати ультразвукового дослідження серця ультрасонограм в електронному вигляді), консультативні заключення продемонстровано на апараті «Vivid E9», використовуючи секторний дитячий та дорослий датчики – 1 шт.
2. Кушетка – 1 шт
3. Стіл офісний – 1 шт
4. Стільці офісні – 3 шт
5. Шафа – 1 шт

Кабінет№8 ФЕГДС (площа 22,2 м2)

Обладнаний:

1. Результати фіброезофагогастродуоденоскопії (ФЕГДС) демонструються з оптичного диска за допомогою обладнання для ендоскопії (лапароскопічна стійка) – 1 шт:
  - з відеопроцесором «Olympus» Evis Exera II CV-165 – 1 шт,
  - освітлювача «Olympus» PSD-10 - 1 шт,
  - із використанням фіброгастроскопу «Olympus» - 1 шт,
  - відеоколоноскопу «Olympus» - 1 шт,
  - бронхоскоп «Fujiion» - 1 шт,
  - відсмоктувача Biomed 7A-23D- 1 шт,
  - монітор пацієнта Datex-Ohmeda – 1 шт.
2. Кушетка – 1 шт
3. Стіл офісний – 1 шт
4. Стільці офісні – 3 шт
5. Комплект меблів офісних - 1 шт

Кабінет МРТ (магнітно-резонансної томографії)(площа 42м2)

Обладнаний:

1. Результати МРТ демонструються з оптичного диска апарату магнітно-резонансної томографії 1,5 тесла Philips integra – 1 шт.
2. Стіл офісний – 4 шт
3. Стільчик офісний – 4 шт
4. Комп'ютер персональний (монітор, системний блок, клавіатура) – 4 шт.
5. Шафи – 2 шт.

Кабінет КТ (комп'ютерної томографії)(площа 39 м2)

Обладнаний:

1. Результати КТ демонструються з оптичного диска апарату комп'ютерної томографії 64 зрізовий General Electric Lightspeed VCT – 1 шт
2. Кушетка – 1 шт
3. Стіл офісний – 3 шт
4. Стільці офісні – 3 шт
5. Шафа – 2 шт
5. Комп'ютер персональний (монітор, системний блок, клавіатура) – 2 шт.

Кабінет рентгенографії (площа 34.2 м2)

Результати демонструються з серії рентгенологічних плівок та файлів збережених на робочому столі ПК

1. Цифрова рентгендіагностична установка КРД-01 – 1 шт

Інформаційне забезпечення:

1. Навчальні посібники, підручники, навчальні таблиці, мультимедійні лекції, тексти та конспекти лекцій.
Методичні розробки для студентів з практичних занять. Збірник тестових завдань.
Електронний банк тестових завдань, банк тестових завдань на паперових носіях, ситуаційні завдання.
2. Система електронного навчання
<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ПІДСУМКОВОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1: Фтизіатрія

Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії. Методика обстеження хворого на туберкульоз.

1. Значення праць Гіппократа, Авіценни, Р. Лаеннека, Р. Коха у вивченні туберкульозу.
2. Роль М. І. Пирогова, Кальметта і Герена, Ф. Г. Яновського у розвитку вчення про туберкульоз.
3. Роль З. Ваксмана, М. С. Пилипчука, О. С. Мамолата у розвитку вчення про туберкульоз.
4. Основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу та їх оцінка.
5. Збудник туберкульозу, його види і форми існування (L-форми), властивості. Поняття про персистування та реверсію мікобактерій туберкульозу.
6. Патоморфоз туберкульозу.
7. Джерела туберкульозної інфекції. Виділення мікобактерій у навколишнє середовище.
8. Шляхи зараження та поширення мікобактерій в організмі людини.
9. Патогенез туберкульозу.
10. Імунітет при туберкульозі.
11. Методи і шляхи виявлення туберкульозу.
12. Алгоритм дій лікарів закладів загальної лікарської мережі щодо виявлення туберкульозу при звертанні пацієнтів за допомогою.
13. Група підвищеного ризику захворювання на туберкульоз.
14. Основні скарги хворих на туберкульоз.
15. Методи лабораторного виявлення мікобактерій туберкульозу.
16. Методи рентгенологічного обстеження хворих на туберкульоз органів дихання.
17. "Обов'язкові" контингенти населення, які підлягають профілактичному обстеженню раз на рік.
18. Туберкулінодіагностика. Цілі туберкулінодіагностики. Проба Манту з 2 ТО ППД-Л та оцінка

її результатів. "Віраж" туберкулінових проб.

19. Диференціальна діагностика після вакцинного (БЦЖ) та інфекційного імунітету у дітей і підлітків.

Змістовий модуль 2. Лікування та профілактика туберкульозу.

20. Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз легень.
21. Категорії лікування хворих на туберкульоз легень.
22. Стандартні режими хіміотерапії.
23. Медикаментозна резистентність, її види.
24. Лікування хворих на хіміорезистентний туберкульоз.
25. Критерії вилікування хворих на туберкульоз.
26. Залишкові зміни та їх значення для виникнення рецидиву туберкульозу.
27. Профілактика туберкульозу: соціальна, інфекційний контроль.
28. Профілактика туберкульозу: санітарна.
29. Осередки туберкульозної інфекції, їх класифікація. Поточна і заключна дезінфекція.
30. Критерії визначення епідеміологічної небезпеки осередків туберкульозної інфекції.
31. Первинна профілактика (вакцинація БЦЖ і БЦЖ-М, ревакцинація БЦЖ). Методика і техніка вакцинації. Оцінка результатів.
32. Ускладнення вакцинації (ревакцинації) БЦЖ.
33. Вторинна профілактика (хіміопрофілактика) туберкульозу.

Змістовий модуль 3. Клінічна класифікація туберкульозу. Первинні форми туберкульозу. Ускладнення первинного туберкульозу.

34. Клінічна класифікація туберкульозу (її розділи).
35. Туберкульоз невстановленої локалізації. Патогенез, клініка, діагностика, лікування.
36. Первинний туберкульозний комплекс. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
37. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
38. Ускладнення первинних форм туберкульозу.

Змістовий модуль 4. Вторинні форми туберкульозу (легеневого та позалегенового). Ускладнення вторинних форм туберкульозу, що потребують надання невідкладної допомоги.

39. Дисемінований туберкульоз легень. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
40. Міліарний туберкульоз. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
41. Туберкульоз нервової системи і мозкових оболонок. Патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, наслідки.
42. Вогнищевий туберкульоз легень. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
43. Інфільтративний туберкульоз легень. Клініко-рентгенологічні варіанти інфільтратів. Патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, наслідки.
44. Казеозна пневмонія. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
45. Фіброзно-кавернозний туберкульоз легень. Причини виникнення, патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
46. Циротичний туберкульоз легень. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
47. Туберкульозний плеврит (в тому числі емпієма). Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
48. Ускладнення туберкульозу: кровохаркання, легенева кровотеча. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, невідкладна допомога.
49. Ускладнення туберкульозу: спонтанний пневмоторакс. Причини виникнення, клініка, діагностика, невідкладна допомога.

Змістовий модуль 5. Туберкульоз легень у поєднанні з іншими захворюваннями.

Організація медичної допомоги хворим на туберкульоз.

50. Причини виникнення туберкульозу у ВІЛ-інфікованих.
51. Діагностика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих.
52. Лікування та профілактика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих.
53. Протитуберкульозний диспансер: структура, завдання.
54. Категорії диспансерного обліку хворих на туберкульоз.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Визначати категорії населення з груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз.
2. Збирати анамнез у хворих на туберкульоз.
3. Пояснювати значення бактеріоскопічного та бактеріологічного методів дослідження харкотиння.
4. Проводити оцінку проби Манту з 2 ТО ППД-Л на підставі місцевої реакції.
5. Пояснювати основні принципи лікування хворих на туберкульоз.
6. Визначати критерії вилікування хворих на туберкульоз.
7. Діагностувати та надавати екстрену допомогу при невідкладних станах у хворих на туберкульоз.
8. Визначати протипоказання до вакцинації і ревакцинації БЦЖ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Фтизіатрія. Підручник / За ред. проф. В.І. Петренка. - Вінниця: "Нова книга", 2006. – 503 с.
2. Phthisiology : textbook / V.I. Petrenko – Kiyv : Medicina, 2008. – 288 p.
3. Phthisiology : a teaching manual / B.F. Moskalenko, V.I. Petrenko, G.O. Timoshenko – Kiev: Medicina, 2012. – 216 p.
4. Tuberculosis: textbook / I.T. Ryatnochka – Ternopil : Ukrmedkniga, 2005. – 256 p.

Допоміжна література

1. Туберкульоз: навчальний посібник для студентів IV курсу стоматологічного факультету вищих медичних закладів IV рівня акредитації / А.Г. Ярешко, А.К. Вородюхина, М.В. Куліш. – Полтава: Друкарня ФОП Болотін А.В., 2017. – 160 с.
2. Фтизіатрія: навчальний посібник для студентів стоматологічного факультету / під ред. проф. А.Г. Ярешко. – Полтава: ЧП «Торяник», 2009. – 96 с.
3. Профілактика туберкульозу : навчальний посібник для студентів і лікарів інтернів ВНМЗ IV рівня акредитації та лікарів / В.І. Петренко, М.Г. Долинська, А.В. Александрін, В.В. Петренко – Київ : ТОВ «Ріджи», 2017. – 88 с.
4. Туберкульоз позалегової локалізації / Ю.І. Фещенко, І.Г. Ільницький, В.М. Мельник, О.В. Панасюк ; під ред. Ю.І. Фещенка, І.Г. Ільницького. – Київ : Логос, 1998. – 376 с.
5. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги дорослим : Туберкульоз : наказ МОЗ України від 04.09.2014 р. № 620. – Київ, 2014. – 183 с.
6. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги : Ко-інфекція (Туберкульоз / ВІЛ-інфекція / СНІД) : наказ МОЗ України від 31.12.2014 р. № 1039. – Київ, 2014. – 80 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Методичні розробки до практичних занять. – Режим доступу : <http://e-learn.uzhnu.edu.ua/>
2. Петренко В.І. Фтизіатрія. – Режим доступу: <http://biblioteka.cc/index.php?newsid=54274> або http://medobook.ru/load/medicina/pulmonologija_i_ftiziatrija/ftiziatrija_ftiziatrija_petr_enko_v_i_petrenko_v_i_2006_g/31-1-0-2181.
3. Перельман М.И., Корякин В.А. Фтизіатрія. – Режим доступу: http://medobook.ru/load/medicina/pulmonologija_i_ftiziatrija/ftiziatrija_perelman_m_i_korjakin_v_a_2004_g/31-1-0-2164.
4. Український центр контролю за соціально небезпечними хворобами МОЗ України: навчання он-лайн. – Режим доступу: <http://tb.ucdc.gov.ua/navchannyaonlayn>.
5. Проект USAID «Посилення контролю за туберкульозом в Україні»: посібники, тренінгові матеріали. – Режим доступу: <http://stbcu.com.ua/resources/guidelines/>.
6. Зупинимо туберкульоз в Україні : книги та підручники. – Режим доступу: <http://stoptb.in.ua/uk/tip-publikacii/knigi-ta-pidruchniki>.
7. Tuberculosis essentials online course. – Режим доступу: <http://www.bccdc.ca/health-professionals/education-development/tuberculosisessentials-online-course>.
8. Childhood TB for Healthcare Workers: an Online Course. – Режим доступу: <https://childhoodtb.theunion.org/courses/CTB1/en/intro>.
9. Навчальні матеріали по туберкульозу. – Режим доступу: http://www.learntb.com/tb_tests_account.aspx.
10. Online Learning . – Режим доступу: <https://drtbnetwork.org/online-learning>.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)